СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 228. Джерзі Сіті, Н. Дж., пятниця, 1-го жовтня 1937. VOL. XLV. No. 228. Jersey City, N. J., Friday, October 1, 1937. THREE CENTS

ЗАГАЛ НАСЕЛЕННЯ ЗАДОВОЛЕНИЙ З ПОЛІТИКИ РУЗВЕЛТА

СІЕТЛ. — Ті, що подорожують разом з президентом Рузвелтом і приглядаються до мас народу, що виходять президентові назустріч, згідно стверджують, що президент тішиться тепер іще більшою популярністю, ніж це було в часі його виборчої кампанії. Особливо задоволені фармери на Заході з того, що говорив президент про поліпшення їхньої долі, та те, що федеральний уряд подбає, щоб їх доми були засоблені в дешеву електрику.

БЛЕК ВІДПОВІДАЄ ДУЖЕ ОБЕРЕЖНО.

НОРФОВК (Вірджінія). — Повернувся з Европи суддя Блек, котрого назначення членом Найвищого Суду Злучених Держав викликало великий заколот з огляду на опубліковані в ґазетах статті, з яких виходилоб, що він є членом Ку Клакс Клену. Суддю обступила яка сотня репортерів, що хотіли дістати від нього відповідь на те, чи він був членом цеї орґанізації, зглядно, чи є далі у звязку з нею. Блек, як подають репортери, відповідав дуже обережно, так, що було видно, що він числиться з кожним словом. Заповів, що дасть небавом таку відповідь, якої не зможуть „деякі ґазети" перекрутити. З цього виходилоб, що він задумує говорити через радіо. Блек говорив так зручно, що ґазетярі підносять, що не даром він студіював право й адвокатуру та переводив ріжні доходження в сенатських комісіях.

ХОЧУТЬ СТОЯТИ „НА СТОРОЖІ".

КАНЗАС СИТІ. — Адвокати, зібрані на конвенції „Америкен Бар Асосіейшен", рішили вибрати спеціяльну комісію з 7 членів, яка має слідити за тим, чи президент Рузвелт не схоче продовжувати своєї акції, що змагає до реорґанізації Найвищого Суду Злучених Держав. Якби президент намагався далі цей суд реорґанізувати, тоді комісія має зараз піднести проти цього протест, піддаючи цей протест під референдум членів Адвокатської Палати. В подібний спосіб заявилися присутні на конвенції й у справі закону про охорону дитячої праці. Конвенція поставилась неґативно й до цього законопроекту президента Рузвелта.

ТАКИ РУЗВЕЛТ МАЄ РАЦІЮ, КАЖЕ ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРАТОР.

ВАШИНҐТОН. — Начальний суддя Гюз оголосив звіт з судейської конференції, який багато людей зачали вияснити на такий лад, що Гюз тим звітом виказав недоцільність змагань президента Рузвелта до реорґанізації судейської системи. Ґенеральний прокуратор Комінґс твердить, що справа мається якраз навпаки. Саме звіт Гюза потверджує, що президент Рузвелт мав слушність, бо судейська комісія приняла майже все те, чого президент домагався. Комінґс далі твердив, що американська судейська система є застаріла і є „позаду модерного способу думання".

КІНСЬКА СПЛЯЧКА.

ШІКАҐО. — Заходить на коні сплячка у стейтах: Висконзин, Айова, Небраска, Мінесота і Савт Дакота.

ТЕЖ „УБОГА".

ШІКАҐО. — Бувша танцюристка пані Кесл Мек Лолин, що розійшлася зо своїм третім чоловіком, бідкається, що не вижие зо своєї місячної платні в сумі $750, яку їй розведений чоловік обовязаний платити. Каже, що прийдеться їй відмовитись від уборів, від приймання гостей, а навіть „готово не стати їй на їжу".

ВКІНЦІ НАСТАЛА ЗГОДА.

БЕДФОРД (Індіяна). — Посадник міста не мав спокою у своїй родині. Він хотів мати сина, а жінка дочку. Вкінці бузько задоволив обидвох: приніс їм відразу хлопчика і дівчинку.

ЗАВОДЯТЬ „ОЩАДНОСТІ".

ДІТРОЙТ. — Гомер Мартин, президент „Юнайтед Отомобіл Воркерс оф Америка", оголосив, що з ощадностевих оглядів звільняє з посад 10 орґанізаторів. Інші називають ті звільнення „чисткою лівих". А ще інші кажуть, що це сталося тільки про людське око, бо звільнені обіймуть інші посади.

ЗА ВИКИНЕННЯ З ФЕДЕРАЦІЇ.

ДЕНВЕР. — Що зробити з юніями, що перейшли з Американської Федерації Праці до Комітету Промислової Орґанізації? Над тим радять лідери Федерації. І хоч є щодо цього розбіжність думок, то таки переважає сентимент, щоб ці юнії формально викинути з Федерації. Інші є тої думки, що юнії, які перейшли до Комітету, вже тимсамим себе викинули з Федерації й тому нема потреби їх викидати, ще й „формально".

ПОЛЬЩА ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ У НЮЙОРСЬКІЙ ВИСТАВІ.

Польська влада рішила взяти участь у світовій виставі, що її влаштовує місто Ню Йорк у 1939 році. Спеціяльно назначений до цього комітет має зайнятися докладною провіркою цеї справи.

БЕЗ ПОДАННЯ ПРИЧИН.

Шкільна кураторія в Вильні повідомила 14 литовських учителів, які викладали в утраквістичних вселюдних школах, що з початком нового шкільного року звільнили їх з їхніх посад.

ЗАСТРІЛИВСЯ, БО ПЕРЕЇХАВ НА СМЕРТЬ ДИТИНУ.

На шляху коло Іновроцлава під самохід, ведений дідичем Марулевів, Ернестом Еренлебеном, попав пастух, що гнав кози невідповідною стороною дороги. Дідич так дуже перенявся цим випадком, що пішки вернувся полями додому і там, під впливом духової депресії, застрілився дубельтівкою. На його бюрку знайшли карточку з написом: „Вмираю, бо я переїхав на смерть дитину".

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ У ТРИБАХ МАШИНИ.

В гуті „Покуй" у Новому Битомі коло Хожова підчас направи електро - маґнетичного двиґуна попав між триби машини інж. Скубальскі. Гутничий майстер Каня хотів Скубальского витягнути з машини, але й сам попав між триби. Інж. Скубальскі згинув на місці, а Каня мучився ще якийсь час, аж також помер.

АРЕШТУВАЛИ КООПЕРАТОРА.

В селі Бережанка над Збручем, повіт Борщів, купався в Збручі кооперативний крамар. Підчас купелі знайшов під водою колючий дріт з часів війни й викинув його на совєтську сторону. Хтось доніс на стражницю і крамаря заарештувала військова жандармерія за те, що він перекинув якийсь пакунок, хоч свідки ясно зізнають, що бачили, як крамар перекинув на совєтську сторону дріт.

ВЯЗНИЦІ ДЛЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

Від 19. серпня ц. р. ввійшли в життя нові розпорядки, що вводять великі зміни в орґанізації польських вязниць. Вязниці ділить розпорядок на ріжні катеґорії, залежні від того, якого роду вязні сидітимуть у них. І так, у свентокшиській вязниці сидітимуть тільки карані на досмертну вязницю і дуже небезпечні вязні. Вязні, часто карані за ті самі злочини, сидітимуть в 11 провінційних вязницях. Жінки, карані за ці самі злочини, сидітимуть у Новім Санчі й у Вильні.

Карані за протидержавні провини сидітимуть в окремих відділах вязниць у Дроґобичі, Равічу, Коронові, Серадзі і Тарнові. Жінки, карані за протидержавні провини, будуть приміщені у Фордоні.

В карних рільничих таборах відбуватимуть кару сільські злочинці, карані перший раз.

ЛІКАРІ ВОРОГАМИ „СТРУНКОЇ ЛІНІЇ".

Тепер загально панує між жінками мода на „струнку лінію". Недавно в анґлійській пресі появилися голоси анґлійських лікарів, що мали свій відгук у жіночому світі. Проф. Ф. Гаріс признав змагання до стрункої лінії за помилкове непожиточне, навіть шкідливе для орґанізму. Головно нервова система потребує належної відживи, що постачає білок, товщі і мінеральні соли, яких саме уникають модні пані.

Він твердить, що стримувати себе від масла, молока, сира і мяса, це йти проти природи; що орґанізм має свої устійнені за віковими біольоґічними законами — потреби.

Ці голоси анґлійських лікарів, головно голос проф. Гаріса, викликали бурю протестів серед анґлійських „модних пань". Вони запросили визначного голяндського лікаря Т. Руде на свого речника. Цей лікар має приїхати до Лондону з відчитом та науковим оправданням становища модних пань.

ФАЛЬШИВИЙ ТАЙНИЙ АҐЕНТ.

В Костопільщині і Рівенщині вештався довший час М. Курята, мешканець Людвиполя, який представлявся як тайний аґент або збирач датків на будову костела в Моквині. Куряту здемаскували й віддали в руки властей. Суд у Рівному засудив його на 1 рік вязниці.

ГРІМ У КІМНАТІ ЛІТНИКІВ.

В надморському літнищі Карвія підчас катастрофальної бурі вдарив грім у комин одного будинку й упав до кімнати літників, де поразив три особи: дві літнички й одну рибачку. Лікарі привернули життя літничкам, зате рибачка, Г. Маєрова, літ 30, померла.

ВЕЛИКА ПОЛІТИЧНА АФЕРА У ФРАНЦІЇ.

Права французька преса широко розписується про велику політичну аферу з доставою літаків для червоного еспанського уряду з приватного летовища під Парижем. Преса пише, що приватне летовище в Тусі під Парижем було центром достави літаків для валенсійського уряду. У квітні ц. р. на згадане летовище привезли скрині зо складовими частинами американських літаків. По 6 місяцях з цих частин змонтували 12 літаків і заанґажували летунів. Одночасно товариство, що має згадане летовище, виєднало дозвіл від влади на перелет цих літаків на трасі Париж—Тулюза. Влада поширила нагляд над летовищем і його беріг від 2 місяців відділ рухомої ґвардії з інспектором поліції, який дістав виразний приказ унеможливити відлет цих літаків без дозволу міністерства внутрішніх справ. Не зважаючи на це доручення, 15. серпня відлетіло 8 літаків. Два літаки по дорозі розбилися, два прилетіли до Тулюзи, доля 4 невідома. На летовищі в Тулюзі лишилося ще кілька літаків, готових до відлету. Летовища береже змiцнений відділ ґвардії та 4 інспектори поліції. „Аксіон Франсез" гостро атакує міністра летунства, Кота, за висилку літаків.

ПРИЙШЛА ЧЕРГА І НА ПІЛЬНЯКА...

Гордощі совєтської літератури, Борис Пільняк, теж арештований. Так пише парижська преса і подає мотив: Пільняк допоміг жінці Радека, коли його засудили. Отже арештували Пільняка не за ідеольоґічні ухили в книжках, тільки за гуманний відрух чесної людини.

ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ.

В Ростові над Доном викрито, як повідомляють „Ізвестія", великі грошеві спроневірення на суму поверх 6 міліонів рублів. У справу є замішані 1,242 особи, з яких уже давніше багато звільнено з посад за крадіжі. Одначе їх не покарали, тільки перенесли на інші посади. Деякі з них покрали по кількадесять тисяч рублів.

ІНДУСТРІЯЛІЗАЦІЯ ІТАЛІЇ.

Від серпня 1933 р., себто від початку промислової реорґанізації італійського народу, видано 1,263 концесії для нових підприємств з капіталом 1 міліярда і 63 міліонів лір та з 50 тисячами робітників. Чотири десяті частини цього приросту припадають на хемічний промисл. А саме скількість хемічних підприємств побільшилась на 409, скількість занятих там робітників на 16 тисяч. Друге місце щодо приросту займають металюрґічний та механічний промисл. Скількість їхніх підприємств зібльшилась на 447, скількість занятих у них робітників на 16 тисяч. На третім місці стрічаємо текстильний промисл. Його приріст представляється 183 підприємствами та 11 тисячами робітників.

ПАСТУХ МАВ „ОБЯВЛЕННЯ".

Румунські пастухи мають особлившу ласку в небі. Як повідомляє румунська преса, в околиці Піятра Нямц пастух Юрко Цупу мав „обявлення", в часі якого бачив Господа Бога в окруженні анґелів. Оповідання пастуха стягає тисячі цікавих з цілої околиці. Тому два роки оповідав подібне інший пастух, Петраке Люпу в селі Маглавиті.

СКОНФІСКУВАЛИ 300,000 КНИЖОК, БРОШУР І ДРУКІВ.

У Лодзі адміністраційні власті перевели трус у домівці секти Дослідників св. Письма. По трусі сконфіскували коло 300,000 книжок, брошур та друків.

100 ОСІБ АРЕШТУВАЛИ В ВАРШАВІ ЗА ХАБАРНИЦТВО.

У Варшаві викрили хабарницьку аферу власника пятьох склепів, Альфреда Зельоного. У звязку з цим арештували разом коло 100 осіб під замітом хабарництва й перекупства. Сам Зельоний утік учас за кордон, бо мав закордонний торговельний пашпорт.

ЗАСУДИЛИ ПОЛІЦАЯ.

У Станиславові засудили на кару двомісячного арешту бувшого поліцая Влад. Русака. Він видурював гроші від ріжних осіб і обіцював їм поміч в урядах.

ДАЛЬШІ МАСОВІ РОЗСТРІЛИ В СОВЄТАХ

МОСКВА. — В Совєтах далі розстрілюють масово людей, закидаючи їм ріжні проступки супроти держави. В Ленінграді застрілено 10 осіб за здогадний саботаж в електрівні. Вони нібито маніпулювали з електричними проводами так, що наносили шкоду фабриці і працюючим там людям. 4 особи застрілено в Харкові; 3 на Кримі; 3 в Нижнодінську, в східнім Сибірі; 4 в Тулі, недалеко Москви. Крім того арештували 8 осіб у Пскові і їм теж грозить смерть. Арештували багато осіб у Вірменії й інших околицях.

ЗАСТРІЛИВСЯ БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПОСОЛ У РЕВЕЛЮ.

РЕВЕЛЬ (Естонія). — Тут застрілився большевицький посол Юстинов. Від кількох тижнів він знаходився в дуже подразненому стані і з дня на день очікував заклику, щоб вертатись до Москви. Він побоювався, що його також включають до „троцькістів" і розстріляють. Вкінці його нерви не видержали і він поповнив самогубство. Чужинецькі кореспонденти з цього приводу віднеслися телефоном до совєтської влади з запитом, чи справді йому грозила яка небезпека. Але з Москви не дістали ніякої відповіди.

ПАПА ТАВРУЄ КОМУНІЗМ, АТЕЇЗМ І НОВОПОГАНСТВО.

РИМ. — Папа видав нову енцикліку, в якій гостро натаврував комунізм, атеїзм і новопоганство. Ця енцикліка зачинається словами: „Серед щораз більшого зросту зла". У ній папа говорить, що світові і христіянській цивілізації грозять такі струї, як комунізм, що відбирає людям майно, віру, свободу думки і підчиняє всі вчинки людини під центральну контролю. Атеїзм нищить ідеалізм у людей, а новопоганство, яке тепер запроваджує в себе ґітлерівська Німеччина, також містить у собі великі небезпеки, бо занадто вивищує поняття держави понад саму людину.

ЗАВЗЯТІ БОЇ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНҐАЙ. — На Далекому Сході шаліють бої між японськими військами і китайськими. Китайці ставлять героїчний опір. Офензива, яку розпочали японці на широку скалю недалеко Шанґаю в околиці Чапей, закінчилася покищо для японців невдачею. Хоч вони перед наступом піхоти розпочали шалений гураґанний вогонь зо своїх гармат, а також з літаків, то проте китайці не уступили й коли зближилися японські лави, вони відкрили на них нагальний скорострільний вогонь. Китайці відзначаються великою хоробрістю і погордою до смерти. Зате в околицях Шансі японські війська зробили поважні поступи вперед.

АНҐЛІЯ ПРОДАВАТИМЕ ЛІТАКИ КИТАЄВІ.

ЛОНДОН. — Анґлійський уряд позволив анґлійським приватним фірмам продавати Китаєві воєнні літаки. Експорт товарів до Китаю внаслідок війни обнизився значно. Анґлійська публична опінія дуже обурена за жахливі вбивства китайського цивільного населення японськими літаками.

З ЕСПАНСЬКОЇ ВІЙНИ.

ЕНДАЄ. — На еспанських фронтах розпочалися наново завзяті бої. Головну увагу тепер звертають обі сторони на араґонський відтинок, який дотикає французької границі та на якому є положені важні шляхи, що ведуть до Франції. Революціонери хотіли би здобути ці шляхи, щоб у той спосіб відтяти в тому місці лучбу червоних з Францією й евентуальну доставу амуніції. Обі сторони боролися завзято за місто Хака. В боях було пару тисяч убитих.

ЕСПАНСЬКИЙ КОНФЛІКТ ПЕРЕД НОВИМ ВСЕСВІТНІМ ВИБУХОМ.

РИМ. — Італійська преса починає висказувати поважні побоювання, що світ тепер стоїть знов перед загрозою загальної війни. Ці побоювання повстали з заяви французького міністра закордонних справ, Дельбоа, який сказав, що Італія мусить у найкоротшому часі відкликати всіх своїх „добровольців" з Еспанії, бо інакше Франція, а за нею деякі інші держави дадуть усяку поміч лівому еспанському урядові. Італійська преса говорить, що Мусоліні, якого особистий престіж є заанґажований у перемозі ґен. Франка, ніколи не згодиться на відкликання тих „добровольців", доки ґен. Франко не осягне повної перемоги.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
t 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ЙДЕ ДО ГІРШОГО?

Отсе те питання, над яким тепер ломлять собі голову промисловці й торговці. Турбує воно й уряд у Вашинґтоні. Стоїть воно перед кожним безробітним, що жде на працю. І неменше турбує воно й того, що має працю, якої одначе ніяк не бажав би втратити, бо вона являється його одиноким засобом до життя.

Питання це виринуло тепер тому, що зачало заноситися на новий біржевий крах у Ню Йорку. Впродовж двох тижнів зачали вартісні папери на біржі цілком несподівано падати раз-у-раз униз, і то дуже сильно. Сталося це в такому моменті, в якому, як здавалось, не було ніяких безпосередніх причин до цього. Ось тому зачали підніматися ріжного роду голоси, деякі навіть дуже алярмуючі, що зачали заповідати, що цей спад на біржі є початком наближаючоїся нової економічної катастрофи, ще гіршої ніж та, яку ми недавно пережили. Мовляв, біржа завжди відчуває все наперед. Вона рахується з тим, що станеться за пів року. Вона є справжнім барометром, який знає, коли надходить буря.

Якжеж та справа мається? Очевидно, що ніхто не є всилі передбачити цілком докладно, що буде з економічним положенням Америки навіть у найближчих роках. Це залежатиме між іншим і від цього, що буде в Европі чи в Азії. Та нам треба головно числитися з тим, що діється в Америці, беручи її стан під увагу.

В першу чергу треба поглянути на статистику. А вона виказує, що таки бизнеси далі поправляються, що закупна сила населення далі збільшається, що товаровий рух на залізницях далі піднімається. Це факти, ствердені статистичними датами. Їх доповняють інформації, які подають визначні промисловці, а з яких виходить, що нема причини глядіти чорно в найближчу будуччину. Є одначе інші побоювання. Досі, так принаймні твердять противники економічної політики теперішньої адміністрації, ввесь цей бизнесовий і промисловий рух піддержувався ріжними полекшами, що походили з державної скарбниці. Бо треба памятати, що тільки самі ветерани забрали яких два біліони долярів. Отже вже та одна сума багато заважила на тім, що бизнес поправлявся. Та тепер приходить кінець усім тим державним допомогам, якщо державний буджет має бути зрівноважений і якщо не має наступити інфляція та новий фінансовий і економічний хаос. Значить, що вже не буде тепер кому піддержувати бизнес „штучно". Він мусітиме розвиватись у природній спосіб. А чи дійсно зможе? Ось це є до певної міри причиною того, що захиталась біржа, бо багато людей зачали спекулювати на тій непевности і почали ширити переполох. Та на ділі нема особливих причин до такого переполоху, бо покищо принаймні як не є добре, то не виглядає так, щоб стало ще гірше.

ГОРОХ З КАПУСТОМ

(Образки з лемківського життя).

Раз мудрий запит!...

У громаді Ш. велике віче. Бесідник розповідат ясно, документно, таяк би на довони шкварив:

„Найбільша біда з нами тота, же ми спиме. Други народи роблят поступ, идут вперед, а ми все на місци стоїме. Нераз щестя пхавося нам само в руки, але ми не хтіли го хватати. Хоцби лем взяти на увагу світову войну. Як ся Австрия розпава, то кажди хватав в руки, што міг, ци ґвер, ци граблі, ци косу, і бився, жеби створити своє власне паньство. Так ся били поляки, чехи, словаки й інши народи, што били під Австрийом, і дістали свої паньства. Лем ми єдни, лемки, на пецу зме сідили й зме ся молили за цисаря Франца Осифа. Хоц и помер, а ми йщи ся за ним молили. І так нас хапли на пецу поляки й чехи, й нас взяли під своє пануваня. Деси в тот час на сході, за Сяном, билися наши братя українці, ктіли тіжек своє паньство збудувати, як не ставо цисаря Франца Осипа медже живима, кликали й нас до помочи, але ми си нич з того не робили. Най ся там бє, хто хоче, нам біда на пецу нич не зробит, думализме си. Але біда не чекала, аж єй будеме кликати, пришва сама, скорше як зме ся сподівали. Забрали нас зас чуджи під себе тай шпоринкуют сой на нас, цюкают нам, же нич не маме й нич не вартаме, же мусиме їх свухати. Гнеска ся нам отвеpают покус очи, але по невчасі. Як нам коня зо стайні вкрали, то тепер стайню запераме".

Яснішше не мож биво розповісти, як тот бесідник розповідав. Здававося, же кажди поняв, о што ся тичит.

Але зачинают ся питаня. Підноситcя стара бабця, што їй ціви час летіли сизи з очи як горох, кельо раз бесідник напомянув імено Франца Осифа. Никто може й не додумався, чом ій так сизи капают, якби не встава тепер. Я знам, же йвам цекаво, чом то їй так маркотні биво. Повім вам, але не смійтеся.

Бабця встає, витерат хустком очи й звідує ся:

— А як там цисар Франц Осиф тепер проживат, ци йщи ся даяк тримат, ци юж гет схалів?

Можете сой представити, што за сміх на сали повстав. Моводи аж ся за боки брали, бо їх колька зо сміху ковова.

Давно цисар Франц Осиф ноги натягнув, давно розлетіва ся його Австрия, а бабця небога до гнеска думава, же він жиє. Мисліва, видно, же цисаре ниґда не гмерают, а мусіва го тіжек барз любити, кед ся за ним так побивава.

Ти, глупий ляшку!...

В Ґорлицях, дорогом до торговиці, тягне ґазда дирва на фурі. Коняґа суха, згадзькана, хвіє ся на боки. Ґазда то вйокат, то хватат за постороонок и помагат тягати коньови.

Третуаром переходив моводи шкубант, што ходив до пільской ґаламазиї. Видит, же з воза тратятся дирва, а ґазда не озератся и не видит, тай кричит:

— Гей, ґаздо, дирва ся вам тратят з воза, почкайте!

Ґазда роззерат ся, але не спішитcя зберати дирва.

— Та не смоттеся на мня, але дирва позберайте — гварит зас шкубант.

Хвоп витріщив ище барже очи. Ніби видит, же то шкубант, а по лемківски бесідує до нього.

— Кий параль, — думат собі — він ся мі подризнят!

Зобрава го звіст, хватив бичиско, тай по плечах, по шкубанті.

— А, на маш, — кричит з цівой сиви —. жебис знав на другі раз, як ся мі покривляти, ти глупий ляшку! Ти так знаш по лемківски бесідувати, як я по турецки.

Бідний шкубант заміст достати подяку, достав по плеча бичиском і мусів дати ногам знати; втікав, аж ся куриво за ним.

Ґазда плюнув, затяв коня, і зо звости навет за дирва забив, не позберав їх. Не могво ся му, видно, поміститн в говові, же то може бити шкубант з нашого сева, хвопскі син, але ходит до пільской ґаламазиї, бох наших ніт на Лемківщині.

Гунянці по розумі, таяк дзядови по нові гуни...

Гварят, же дзядови хоцбисте дали нову гуню, то вам єй не возме, бо він раз ся призвичаїв до старого лахмітя й нич з ним не порадите.

Таксамо має ся справа з дурним. Повідают, же по мудрі голові лем раз вдарте киянком, то дораз зрозуміє вшитко, а дурну хоцбисте на черепки розбили, то все дурном зостане.

В Гамериці жиє сой такі фільозоф, — Гунянка му імено — што ціве своє житя провадив войну з украінцями и кричав, же України ниґда не биво и не буде.

Але якоси раз недавно заходжу на віче, де Гунянка має спікувати. Свухам и ухам своїм не вірю. Гунянка бесідує:

„Даколи, як єм почув назву Україна, або украінец, то аж ня трясця трясва, аж єм підскакував зо звости. Але тепер, як єм бив в Росиї, то мі русски (москале) повідали, же Україна такой є и же треба єй признавати, бо нич не зробиме, хоцби зме як кричали, же єй не є".

— Агі на тебе, — мислю собі — смотте ле ся, смотте, што то ся з Гунянком на старіст не водит. Встарів ся, посивів и повисів, й нияк до того часу не міг ся свойом дурном говово доглупати, же Україна існує, аж тепер, як му москале в Росиї повіли, то повірив.

Думам собі, хоц пізно, але ліпше як николи. Хоц аж на старіст, але такой навернув ся на праведну путь, став правовірним україньцьом. Але свухам дале, та ба, мі Гунянка штоси крутит, же Україна деси там за Сяном і за Збручом, але лємки не належат до той України.

Но, чвовече, — міркую собі — кед єс больван, тос больван! Видно, дали ти в Росиї раз киянком по голові, штос поняв же Україна є, але або забили ти дати веце раз том киянком по чеваку, жебис поняв, же и Лемківщина до України належит, або твоя говова юж так доцяп дурна, што хочби ньом навет товк о шкіну и на черепя розбив, то и так нич не зрозуміє.

Дайте дурному сві розум, то він з ним так зробит як дзяд з новом гуньом: шмарит до бовота.

Софрон Бриндзя.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912 AND MARCH 3, 1933.

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for October 1, 1937.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and County aforesaid, personally appeared Nicholas Muraszko, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the President & Manager of the "Svoboda", and that th. following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, as amended by the Act of March 3, 1922, embodied in section 537, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Nicholas Murashko, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Nicholas Murashko, Pres., Mgr. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; D. Halyczyn, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; R. Slobodian, Fin. Sec., Treas. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgages and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otehrwise, to paid subscription during the six months preceding the date shown above is 14,000 p'r each issue.

NICHOLAS MURASZKO, President & business manager.

Sworn to and subscribed before me this 15th day of September, 1937.

HARRY JEWUSIAK, Notary Public
(My commission expires January 8, 1939).

КОМУНІЗМ І ХРИСТІЯНСТВО

Часописи пишуть: У Бріселі мав відбутися міжнародній конґрес безбожників (уряд Бельґії під натиском публичної опінії заборонив цей конґрес). Централя безбожників у Москві розіслала 1,200,000 запросин на цей конґрес у формі почтівок, адресованих до ріжних устанoв і приватних осіб усіх країв. Крім того розіслано 3,000,000 безплатних брошур до 43 держав, головно до Еспанії, Франції, Бельґії і Чехословаччини.

Ця коротенька новинка потверджує слова одного з сучасних фільософів, Миколи Бердяєва, який у свойому творі **„Проблема комунізму"** пише, що „не можна зрозуміти комунізму, коли хочеться в ньому бачити тільки соціяльну систему. Антирелiґійну пропаґанду в Росії можна пояснити тільки тим, що комунізм хоче заступити християнізм. Аджеж тільки релiґія прямує до цілковитого панування над душами, й цього права не має ніякий уряд, ніяка влада. Комунізм тому переслідує всі релiґії, що сам є релiґією. Уважаючи себе за єдину правдиву релiґію, не може толерувати при собі ніякої іншої релiґії. Комунізм, це релiґія, яка існує при помочі сили й насилля, яка не лічиться зо свободою людського духа, яка є царством цього світу, запереченням якогонебудь духа".

Не від речі буде розгорнути нашим читачам сторінки цього прецікавого твору про комунізм сучасного християнського фільософа Бердяєва. Бердяєв, сам москаль, знає прекрасно московську душу. Ще в свойому творі „Світогляд Достоєвського" Бердяєв поставив звязок між ґеоґрафією краю і ґеоґрафією душі даного народу. „Будова землі, ґеоґрафія народу, є завжди символічним висловом духової структури народу, ґеоґрафією душі. Безмежність московських земель, рівнина, нескінченість — це московська душа, без ніякої духової дисципліни, а тимсамим без якоїнебудь культури зверха. Московська душа живе настроями, розвивається і переливається. Брак цеї духової форми, брак внутрішньої дисципліни веде до того, що самозаховавчий інстинкт у москаля заникає зовсім і повстає незрозуміле для Заходу, нищення самого себе. Ніде не стрічаємо стільки самовбивств, чи цілопалень на релiґійному, чи навіть настроєвому тлі, що в Росії. Виразну відбитку цього знаходимо в московській літературі. Московська душа, — пише Бердяєв —руйнуючи себе, захоплюється тим, просто попадає в екстазу. Їй на нічому не залежить, майже ні до чого не привяжеться. Не має ніякого звязку з культурою, традицією, з минулим. На цьому саме основується нігілізм, який і є основою большевизму.

Щоб перемогти фальш комунізму, треба пізнати його правду — пише Бердяєв і розгортає на сторінках свойого знаменитого твору „Проблема комунізму" правду й фальш комунізму. Для християнина комунізм повинен мати спеціяльне значіння: свідоцтво несповненого обовязку, нездійсненого завдання християнства. Помилка християнської правди є в тому, що вона ніколи не проявилася в цілій повноті життя. І тому може Провидіння захотіло, щоб під впливом брутальних сил ця правда проявилася, як суспільна правда.

Христіянський світ жив завжди в двох відмінних ритмах: у релiґійному ритмі церкви, обмеженому щодо часу, й у світському ритмі, позарелiґійному, що обіймав решту життя. І так найбільша частина життя не була ні просвічена світлом Христа, ні посвячена йому. Головно господарське й суспільне життя.

А комуністична ідея, хоч сьогодні переслідує релiґії й церкви, є походження християнського. Комунізм не був завжди атеїстичний. Аджеж передвісники його, як напр. Тома Мор, автор „Утопії", є святим католицької церкви. Спільнота, збірнота, себто комунізм, в основі своїй велить догадуватися, що є створений в імя единого праджерела, найвищого в житті, в імя Бога й Христа. Міжтим комуністи хотіли би дійти до цього, до цеї збірноти, шляхом механічної і примусової орґанізації суспільности.

Ясно, що матеріялістичний комунізм є лекший до здійснення, як християнський комунізм. Аджеж матеріялістичний комунізм послуговується засобами сили й насилля і зовсім не лічиться з духовою свободою людини. А християнство, навпаки, признає цю волю. І скільки разів пробувало воно йти шляхом насилля (середньовіччя), стільки разів вислід був погубний. З християнством лучиться віра у вартість людини й тому християнство не може орґанізувати суспільности, яка поменшувалаб, чи зовсім нехтувалаб цю вартість. А міжтим матеріялістичний комунізм, навпаки, особовості людини відбирає всяку варгість і всяке значіння й тому його завдання є багато лекше.

Комунізм не є тільки політичним, чи економічним явищем; у теорії й у практиці комунізм є явищем духовим і релiґійним. І тільки в характері релiґії комунізм є страшний, і тільки в тому характері протиставиться він християнству й хоче його усунути.

Яканебудь суспільна система є байдужа у відношенні до релiґійних питань. Комунізм, навпаки, в тому напрямі нагадує інші релiґії: він намагається розвязувати засадничі питання життя, має свої доґми, творить власний катехізм, а навіть роди культу, врешті звертається до людських душ, щоб загріти їх до жертв. Релiґійну енерґію душі комунізм запряг до служби атеїстичної ідеольоґії. І коли би при помочі антирелiґійної пропаґанди могли комуністи виполоти всю віру й духа посвяти, то у висліді довелоб це до неіснування власне тої віри, в імя якої вони йшли. Таким чином вони знищили би власне існування, бо ніхто не погодивсяб понести мученичу смерть в імя комуністичної ідеї. І в тому власне ціла суть, що протихристіянська ідея може розвиватися тільки завдяки посвяті й вірі, себто тій формі, що її надало душі не що інше, а християнство. — („Новий Час").

Л. Нигрицький.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Член У. Н. С. — Волохи це теперішні румуни. Давніше називали їх молдаванами, або волохами. Ще й тепер так їх називають у Буковині. Румунія загарбала наші землі у Буковині й Басарабії. „Влохи" це польська назва італійців, що є потомками давніх римлян. Італійці заселюють Італію, свою прадідну землю.

ГАМІР

Годі сказати, що величезні поступи, які вчинила наша цивілізація, осягнено в повній тишині. Навпаки. Гамір і шум стали такі сильні, що вдерлися до тихої робітні вчених і примусили їх зацікавитися тим небажаним і дошкульним гостем. При помочі „авдіометра" можна вже тепер означити силу гамору. Ствердили, що він рішучо завеликий. На скалі авдіометра можемо відчитати найменший шум чи шелест аж до звуків таких гострих, що межують із почуванням болю. Скаля авдіометра, поділена від 0 до 100, вказує нам на гамірливій вулиці великого міста 60, у кімнаті при зачинених вікнах 25, при відчиненій одній половині вікна 35 „ступнів гамору".

Цифри ті не є зовсім такі невинні. Інакше лікар не мусів би приписувати хорим „повний спокій".

Гамір є незаперечно поважною небезпекою для здоровля. Небезпека ця не загрожує уху (як це моглоб здаватися ляікові), хоч статистика повчає нас, що нпр. між залізничниками значний процент робітників недужає на ослаблення слуху, ба навіть зовсім глухнуть. Найбільша небезпека грозить нервам.

І на звірятах можемо слідкувати, як гамір впливає на їх мозок: при громах волосся їжиться на звірятах; коли грім вдаряє, звірина скаче далеко.

Багато людей не терпить уже навіть легкого шуму, при голосніших звуках починають скоріше віддихати, а навіть у сплячих можна ствердити більше тиснення крови, тому, що вулицею переїжджають авта.

Отже гамір загрожує найбільшому добру, яке має людське тіло: його центральному орґанові, мозкові, нервовій системі.

Довготревале зужиткування нервів доводить до їх ослаблення. Втома робітника це не ослаблення мязів, а психічне (духове) ослаблення. Робітникові здається, що це руки відмовляються працювати, а в дійсности то його „голова" (нерви) не може працювати. Кожний чинник, що ослаблює нерви робітника, обнижує вартість праці.

До того долучується ще й те, що при праці серед гамору зовсім мимоволі напружуються сильніше мязи. Нпр. чим сильніше пише машина до писання, тим сильніше вдаряємо у клявіші машини. Обчислили, що при машині, яка пише тихо, зуживається енерґії на 25% менше, ніж на „голосній" машині.

Мимовільне напружування мязів робітника, що працює серед гамору, це лише один рід марнування сил робітника. Другий спосіб непродуктивного марнування праці це те, що робітник призвичаюється до гамору і зживається з ним.

Хто чужий навідається до гамірливої фабрики, дивується, як серед пекольного гамору машин робітники можуть працювати. І довідується, що робітники вже так зжилися з тим гамором, що взагалі вже невразливі на гамір і не чують його. Та значно більше нервових сил зуживає те, що робітник „не чує" гамору. Призвичаєння до праці серед ґамору зуживає багато нервової енерґії, яка для висліду праці є витрачена. Заощаджено би не лише багато сили робітника, але і грошей, колиб поведено успішну боротьбу проти гамору.

Не осягнемо того самособою, коли заборонимо кричати дітям або скажемо замовкнути шоферським трубкам. „Змеханізовані" часи мусять старатися приглушувати гамір не при його повставанню, лише щоб знайти способи для його злагіднення.

Цісар Франц Йосиф I. приймав раз на авдієнції премієра д-ра Векерле. Справедливо чи ні, всеж говорили, що пан премієр любить трохи видумувати, себто говорити неправду. Нараз серед гутірки цісар спитався:

— Котрого маємо нині?

— Двацятого, ваша цісарська величносте,— відповів Векерле.

Цісар розглянувся і зиркнув на календар:

— Любий Векерле, хіба ти помилився — сказав усміхаючись — нині справді двацятого!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВОЄННІ ПРИГОТУВАННЯ.

Американські жовніри, розложені для маневрів табором коло Індієнтавн Ґепу в Пенсилвенії, мали починати „битву", коли пустився дощ. Ґенерал Бовлі, командант третього корпусу, приказав не починати „битви".

Він сказав: „Жовніри не пістуни, але нема причини наражати їх на запалення легенів".

Ще якби таке ґенерали сказали підчас війни, то можна би сказати, що робимо поступ.

ВІЙНА ТРИВАЄ ДАЛІ.

Доносять ґазети з Еспанії: „Обидві сторони приписують собі перемоги в Араґоні".

Отже між ними порозуміння ще нема.

НЕВОЮЮЧІ ЦИВІЛІ.

23 держави в комісії Ліґи Націй у Женеві осуджують бомбардування японською армією цивільного населення в Китаю.

Карл Кров у своїй новій книжці про Китай пише, як „кулі", китайські нуждарі, у перервах між битвами вибігають на побоєвища, збирають порожні патрони й продають їх потім для виробу нових куль.

Чи це „цивілі", чи воюючі?

ЯКБИ НЕ АМЕРИКА?

Ірляндський письменник Лайєм О'Флегерті, котрий колись написав був повість „Інформер", що певно відома багатьом читачам з фільми того ймени, написав тепер нову повість з ірляндського життя під заголовком „Фемін", себто „Голод".

Оповідає в ній про справжній голод в Ірляндії. В пятім десятилітті 19-го століття трапилася в Ірляндії низка голодних років. Рік за роком загнивала в землі картопля, що становила тоді (й сьогодня) головний засіб поживи населення. Люди падали, як мухи. Хто міг, утікав тоді до Америки.

Що булоб, якби брами Америки були закриті й Ірляндія була незалежна від Британії? Чи не пішлиб ірляндці на кого війною?

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ.

Каже О'Флегерті, що Ірляндія в тих часах була поневолена анґлійськими неприсутніми панами. Пани мали в своїм посіданні всю землю Ірляндії. Вони віддавали її на відробок ірляндцям в аренду, а самі жили в Анґлії, чи деінде поза Ірляндією. З краєм вони мали хіба стільки звязку, що побирали з нього арендний чинш.

Чи не жилосяб ірляндцям краще, якби ірляндські рільники не потребували удержувати панів? І чи був би там голод забрав стільки жертв?

ДЕРЖАВА НА ПОМІЧ.

Британський парлямент прийшов голодуючій Ірляндії з допомогою. Незаможним ірляндцям, що не мали що їсти, анґлійський уряд давав роботу, не продуктивну роботу, а просто роботу, щоб вони могли заробити собі, і платив їм по 8 пенсів на день. За ті гроші вони могли купити собі трохи кукурядзяної муки. Цю кукурудзу спроваджувано з Америки, а анґлійські купці, що займались імпортом, робили на цьому гарний бизнес.

Звісно, додає автор, право до такої праці давали не всім ірляндцям. Можемо догадатися, що лише благонадійним. Такою допомогою держава купувала собі симпатії голодних.

ЯК ТЕРПЕЦЬ УРВАВСЯ.

Голодуючі ірляндці, що не мали доступу до таких робіт, протестували. Були масові демонстрації з типічною ірляндською завзятістю. Були й справжні битви з представниками „закону", себто британської окупаційної влади.

Знаємо, хто бився в цих боях: з одного боку голодні селяни, з другого боку анґлійські вояки, себто теж селяни й робітники, котрих голод загнав до армії.

Анґлійські пани, власники широких маєтностей в Ірляндії, далі жили поза Ірляндією. Перед голодними й ограбленими такі пани часто знаходять оборонців через інших голодних і ограблених.

НА ЩО ЗДАЛАСЯ ПОМІЧ?

Каже О'Флегерті, що бунти нічого не вирішили. Вони скінчилися, як скінчився голод. А голодування скінчилось, як у краю вимерло кілька міліонів душ населення (в 1814-тім році в Ірляндії було 8 міліонів душ населення, а в 1851-шім — 6 і пів міліона).

Щось, як у Росії: як нема для всіх досить їсти, уряд заставить кілька міліонів ротів умерти й тоді живим лишається більше їсти.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕЛМАЙРА, Н. Й.

15-літній ювилей 271-го відділу У. Н. Союзу.

В неділю, 26. вересня ц. р., товариство ім. Івана Франка, відділ 271 У. Н. Союзу в Елмайрі, Н. Й., святкувало 15-літні роковини свого існування. Свято відкрив предсідник товариства, Г. Левуш, а місцевий парох, о. В. Довгович, при благословленні спільного обіду виголосив гарну промову, бажаючи членам і урядникам відділу дальшого розвою їх відділу.

На цей ювилей товариство ім. Івана Франка приїхали теж члени й урядники товариства Вільні Козаки, відділ 236 У. Н. Союзу з Сейр, Па., в числі 35, члени й урядники братства св. Михайла, відділ 51 Провидіння, та члени й урядники товариства Християнська Любов, віддділ У. Р. Союзу з Елмайра, Н. Й.

Святочну промову виголосив гол. предс. У. Н. Союзу, М. Мурашко, який підніс значіння 150-літньої річниці підписання американської конституції, на підставі якої американський нарід перемінює свою волю у свій власний закон. Цей 150-літній ювилей американської конституції — говорив предсідник — це ювилей ідеї, ідеї, якою теж переняли́ся перші орґанізатори У. Н. Союзу і збудували свою орґанізацію на засаді тоїж великої ідеї, яка все була, й досі є, сторожем нашої орґанізації. Бо в У. Н. Союзі його члени теж перемінюють свою волю у свій власний закон, який береже нашу орґанізацію вже 43 роки.

Предсідник тов. ім. Івана Франка, Г. Левуш, передав коротко історію товариства, яке завжди несло свою поміч тим членам, котрі тої помочі від товариства потребували.

Промовляв теж радний міста Елмайри, Джан Сваб, та передав зібраним привіт від міського уряду.

На святі виступали українські діти з народніми танцями, за які приявні гості нагородили їх оплесками. На заклик предсідника відділу, Г. Левуша, зібрані на ювилею гості не забули про українських інвалідів та зложили між собою на їх піддержку датки в сумі $8.10, які перелано до краю через „Обєднання".

Г. Л.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Гарна сирітська вистава.

Заходом дітей Сиротинця сс. василіянок влаштовано виставу „Марія в Храмі". Було це в неділю, 19. вересня, в Українській Галі Громадян. З нагоди цього свята „Української Сироти" виголосили принагідні промови о. Ґресько і д-р П. Дубас. Приґравала орхестра під проводом проф. Пилипа Дубаса. Вистава і ціла імпреза випали вдатно. Дохід призначено на гуманітарну й освітну ціль, себто на матеріяльну допомогу сиротам, як теж на виховання їх у релігійному й українському дусі.

Михайло Ільків.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З ДНЯ

„РОЗМОВА ЦВІТАМИ".

Коли Мусоліні переїздив через Віденъ, прямуючи до Німеччини до Гітлера в гості, на стації один австрійський урядовець вручив йому лист від пані Дольфусової, вдови по австрійськім канцлері, що його замордували в 1934 році прихильники Гітлера. В цьому листі пані Дольфусова ще раз дякувала Мусолінієві за ту опіку, яку він був виявив їй у часі тих трагічних хвиль. Він був запросив її враз з дітьми до Італії; на пограниччя Австрії післав був 50,000 війська, що мало розпочати війну з Німеччиною в хвилі, колиб Німеччина переступила границю Австрії. Бо Мусоліні не хотів, і тепер не хоче, щоб Німеччина заняла Австрію. Це проти інтересів Італії.

Отож, щоб нагадати ті часи; щоби пригадати Мусолінієві, що Гітлер ні на хвилю не зрікся надії колись таки захопити Австрію, вдова по канцлері Дольфусі передала йому свого листа. Це був політичний маневр, який мав остерегти Мусолінія перед занадто тісним німецько-італійським союзом.

СУПЕРЕЧКА МІЖ СВІТОВИМИ ДИРИГЕНТАМИ.

Недавно посперечалися два найславніші дириґенти на світі: Тосканіні, з походження італієць, і Фойхтванґлер, з походження німець. Тосканіні прилюдно зробив увагу Фойхтванґлерові, що він не повинен виступати на тих концертах, які мають політичний підклад та які звернені проти жидів. Він мав на увазі концерти гітлерівської Німеччини. Притім він дав науку Фойхтванґлерові, що „мистецтво треба держати здалека від політики".

На це Фойхтванґлер відповів, що саме тому, щоб „держати мистецтво здалека від політики", він не бере під увагу того, чи дотичний концерт має також політичний характер, чи ні. Бо колиб він зачав досліджувати, чи якийсь концерт має політичний характер, чи його не має, і на один ішов виступати, а на другий ні, то щойно тоді він почав би „змішувати мистецтво з політикою" і заподіяв би тим мистецтву великі шкоди. У відповідь Тосканінієві він теж повторив, що „політика і мистецтво не змішуються".

Ця суперечка досить цікава. Бо обидва кажуть, що політики не треба змішувати з мистецтвом, а проте обидва вибирають цілковито протилежні шляхи.

З ПОДІБНИМ ПИТАННЯМ ЗУСТРІЧАЄМОСЬ І МИ.

Ми знаємо, що нераз і на нашу адресу деякі „критики" говорять, що ми „шовіністи", бо домагаємося, щоб там, де ми виступаємо, видніло також наше власне національне імя.

Ці шановні „критики" не знають, що саме це є шовінізмом, коли хтось не хоче назвати якусь національність по імені, хоч та національність прилюдно виступає нарівні з іншими національностями і нарівні з іншими належится їй кредит. Той, хто їй цього кредиту відмовляє, є шовіністом, а не той, хто цього кредиту правно домагається.

Подібно з мистецькими виступами: не той „змішує політику з мистецтвом", хто бере участь у концертах, що попри мистецький мають також політичний підклад, тільки той, хто від тих концертів відмовляється. Бо мистець не мусить визнаватися в тонкостях політики. Фактично мистецький виступ може мати і політичний підклад; у середині може мати завдання морально скріпити свою націю; а коли його влаштовують за границею, то може мати завдання вивищити свою націю перед чужинцями.

Якби мистці зачали запускатися в ті тонкости і хотіли буквально придержуватися того, що „мистецтва не можна змішувати з політикою", то щойно тоді вони по самі вуха пірнулиб у політику і в ній втопилиб і само мистецтво.

ДИВНА ВДАЧА АЗІЙСЬКИХ НАРОДІВ.

Японський штаб видав пояснення, чому його воєнні ділання в Китаю роблять такі маленькі поступи. Він каже, що причиною цього є це, що китайці не розуміються на війні, не знають модерної військової тактики і не відступають зо своїх позицій тоді, коли за всякими розрахунками мистецтва повиннів відступати. Нераз японці перервуть лінії китайців, зачнуть їх окружати. За всякими розрахунками, китайці повинні би поспішно відступати. Але що китайські ґенерали дурні, не розуміються на воєнній штуці, тому вони не відступають і через те японські війська роблять такі малі поступи вперед.

Воно дійсно може чоловіка злостити, коли він грає з недосвідченим грачем. То так, якби грати в шахи з таким чоловіком, що ще добре не знає, куди і як ходять на шахівниці фіґури. Сказати тому чоловікові „шах", а він собі це зігнорує і не втече з королем. Ви забєте йому короля, а він собі байдуже і далі хоче продовжати гру. Як тут з таким грачем грати? Хто шахіст, той знає, як такі справи доброго грача денервують.

Те саме з китайцями. Японці розібють їх лінії, кажуть їм „шах", а косоокий китаєць махає на те головою і каже: „Не розумію". Японці розібють їх столицю Нанкін, а китайці кажуть: „Овва, ми без столиці обійдемось і кожна наша провінція буде боротися на свою власну руку".

Якби японці знали, що китайці „не вміють" вести війни, то ледве, чи вони з ними зачіпалисяб. Приповідка каже, що лїпше з мудрим загубити, як з дурним знайти. Японці дійсно знайшли собі клопіт. Коли так далі піде, то хто зна, чи не прийдеться їм партію — перервати.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЧЕСТЕР, ПА. Тов. Запорозька Січ, від. 388, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 3-го жовтня, в годині 2-гій пополудню. — Петро Гливяк, предс.

ПЕТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 2-го жовтня в годині 7:30 ввечір, під ч. 435 Мейн вул. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів повідомляєм, щоб прийшли і вирівнали свої довги. — А. Зілінський, предс.; С. Винярський, кас.; М. Сас, секретар.

Як колись бавилися в Москві.

До гостинниці „Есплянад" у Москві прийшов бородатий барчистий гість. Замовив пляшину „очищеної", чверть фунта кавяру та самовар чаю. Випив кілька чарок, розглянувся довкола і нараз побачив канарка у клітці.

— Що це за птичка?

— Канарком звемо його, — каже послугач.

— Кілько коштує.

— Пятнацять рублів.

— Дуже добре, прошу зараз зварити та подати в потравці з рижом.

За пів години послугач приносить риночку.

— Готове? — питається гість.

— Готове.

— То прошу мені вкроїти порцію за десять копійок.

ВАЖНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

ОТСИМ АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ" ПОВІДОМЛЯЄ УСІХ ТИХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬ У „СВОБОДІ" РІЖНІ СВОЇ ІМПРЕЗИ, ЩО „СВОБОДА" НЕ МОЖЕ ПОМІЩУВАТИ В ОГОЛОШЕННЯХ НІЯКОЇ ЗГАДКИ ПРО ЯКІНЕБУДЬ „ВИГРАВКИ", БО ЦЕ ПРОТИЗАКОННЕ.

АДМІНІСТРАЦІЯ „СВОБОДИ".

Євген Грицак.

ПЕРЕМИСЬКИЙ ЄПИСКОП ІВАН СНІГУРСЬКИЙ

(ЗПРИВОДУ 90. РОКОВИН ЙОГО СМЕРТИ).

„Муж, котрого житє описати радби-м, так богатий во (на) всі уцтивости (чесноти) і заслуги, же (що) его біографія (життєпис) годна есть труду і найдоскональшого історика". Такими словами починає свою працю Йосип Лозинський, відомий учений і письменник із доби нашого відродження в Галичині, перший життєписець одного з найславніших галицьких єпископів, незабутнього Івана Снігурського, що дня 24. вересня 1847. р. закінчив своє повне праці й пожертвування життя, нестарою ще людиною, в 63. році.

Був він сином священика з села Берестян самбірського повіту, вчився в самбірській ґімназії, потім у Львові й Відні на богословському відділі, і скрізь визначався великою пильністю та виявляв великий талант і визначався небуденними прикметами. Скінчивши 1808. р. богословіє, став сотрудником, а в 1813. р. парохом церкви св. Варвари у Відні. Був теж професором богословського відділу віденського університету, в 1817. р. його деканом. Рік після цього, в 1818. р., він став гр.-кат. епископом у Перемишлі, й головна його діяльнсіть звязана з цим містом і з Галичиною.

Були це дуже важкі й прикрі часи в Галичині, бо темрява покривала наше духовне життя, а серед цієї темряви блимала слабим світлом тільки Церква. Не було в нас тоді ні просвітніх, ні господарських товариств, не було українських шкіл, не було справжніх українських книжок, не було світської інтеліґенції, українське міщанство підупало, селянство страждало під тягаром панщини. При українській народности тримала наших людей Церква, але вона була тоді інша, ніж тепер, бо не признавала ще живої української мови: навіть проповіді говорили тоді по польськи.

Перед молодим владикою відкрилося широке поле праці, що її він так дуже любив іще від шкільної лавки. Передусім старався він піднести з упадку Церкву й духовенство, дбав про його освіту, про звеличення нашого обряду, відповідний добір проповідників і крилошан (каноніків). Він перший завів у перемиській катедрі хоральний спів. За дириґентів хору й учителів співу й музики брав чехів, бо тоді не було наших фахових людей, а співакам, членам хору, платив із власної кишені. Одночасно звернув він увагу на школи, бо тоді австрійський уряд закладав по містах школи, а по селах були тоді здебільша школи церковні (парохіяльні), якими завідувала консисторія. В цих школах учили сільські дяки, головно на церковних книгах, та це були переважно люди мало освічені; вони не могли багато навчити. Єпископ Снігурський за власні гроші оснував „дяковчительський інститут" у Перемишлі, дібрав туди собі добрих учителів і таким чином подбав про те, щоб майбутні сільські вчителі мали добру підготову й могли як слід учити своїх учнів. Це була перша українська школа в Галичині, щось неначе перша вчительська семинарія, що підховувала вчителів.

Та школа не може бути без книжок, а книжки треба було укласти та видрукувати. Для цих потреб єпископ Снігурський 1829. р. купив за власні гроші друкарню, і тут друкував книжки для церков і для шкіл, і то найпотрібніші: букварі, катехизми і збірники побожних пісень. Він умів підібрати собі талановитих і роботящих людей зпоміж священства, і вони розгорнули велику діяльність. Єпископ Снігурський заохочував їх усе до праці, висловлював їм своє признання, давав відзначення й похвали тим, що добре працювали, а то й грошеві винагороди за наукову та письменську працю.

Таким чином повстав т. зв. перемиський гурток перших українських учених і письменників у Галичині, людей, що своєю працею випередили навіть Львів. Найвище місце в цьому гуртку заняв канонік Іван Могильницький (1811—1873), що має славу першого галицького мовознавця, бо написав першу граматику української народньої мови й першу наукову розвідку про нашу мову, а далі йдуть—Йосип Лозинський (1807—1889), Іван Лаврівський (1773—1846), Йосип Левицький (1801—1860). Всі вони теж займалися дослідами української мови, писали граматики та підручники, вірші й статті. Отак почала ширитись освіта й любов до рідної мови та своєї книжки, а через те й національна свідомість; отак покладено перші, малі ще, може, підвалини під велику будівлю пізнішого нашого національного розвитку в Галичині.

І скрізь, у кожній ділянці широкої діяльности єпископа Снігурського, бачимо його велику, небуденну щедрість. Він ніколи не жалів своїх грошей ані на діла милостині, ані на діла культури. Свою друкарню записав заповітом перемиській капітулі, подарував їй дві великі камениці в Ринку, де тепер міститься суд, а на удержання дяківського інституту призначив фільварок у селі Новосілках. Це справжній **перший покровитель нашої культури в Галичині**, щедрий і скромний, людина велика і своєю працею, і своїми жертвами та любовою до рідного народу. Не диво, що сучасник його, під його заповітом, у якому він позаписував своє майно на preріжні культурно-національні цілі, вміщує такі слова зо Святого Письма:

„В память вічную будет праведник, от слуха зла не убоїтся!" — („Життя і Знання").

НЕ ЛЯКАЙСЯ, ДРУЖЕ, СМЕРТИ!

Не лякайся, друже, смерти,
За свій рідний край умерти.
Не лякайся мук, неволі,
А змагай до щастя, долі.

Не спускайсь, що хтось поможе.
Твоя сила переможе
Всяке лихо поборотн,
Як робитимеш з охоти.

А за твоє чесне діло,
Що боровся ти так сміло,
Прийде честь тобі й заплата
Від найменшого в нас брата.

Тож сміливо йди в дорогу,
Вір напевно в перемогу.
Всяке горе перебудеш,
Честь і славу лиш здобудеш!

Микола Горішний.

— Що це? Маєте аж дві папуґи!

— Так, одна це моя, а друга жінчина.

— І обі говорять?

— Так. Жінчина каже: „Де ти волочишся, старий пянице?!" А моя якстій каже: „Мясо нині знову припалене!"